

A close-up, high-resolution portrait of Andre Agassi. He is looking directly at the camera with a neutral expression. He has short, dark hair, a full beard, and light brown eyes. The lighting is soft, highlighting the texture of his skin and the intensity of his gaze. The background is a plain, light-colored wall.

OPEN

EEN AUTOBIOGRAFIE

ANDRE AGASSI

Andre Agassi

Open
Een autobiografie

2009
Utrecht

Over het boek

In de zomer van 2006 speelt Andre Agassi zijn laatste wedstrijd op de US Open. Hij heeft dan een 21-jarige carrière waarin hij acht grandslamtitels, zestig singlestitels en een Olympische medaille won. Voor Agassi was dit laatste toernooi eerder een nieuw begin dan een einde.

Als Agassi had mogen kiezen had hij misschien nooit een tennisracket opgepakt. Maar zijn dominante vader droomde ervan dat een van zijn kinderen een succesvol tennisser zou worden. Andre bleek het meeste talent te hebben.

Open is de openhartige autobiografie van een van de meest intrigerende sporters van de laatste jaren. Soms schokkend eerlijk vertelt hij over zijn opvoeding, de tennisopleiding bij Nick Bollettieri, zijn huwelijk met Brooke Shields, de liefde voor Stefanie Graf en zijn werk voor de Andre Agassi Foundation.

De non-fictienieuwsbrief

Bent u geïnteresseerd in populaire psychologie, current affairs, human interest, verhalende non-fictie of regionale geschiedenis? In deze nieuwsbrief vindt u informatie, interessante aanbiedingen, acties en extra's over alle non-fictie-uitgaven van A.W. Bruna Uitgevers.

U kunt zich aanmelden voor de nieuwsbrief via onze website

www.levboeken.nl.

Colofon:

Oorspronkelijke titel

Open: An Autobiography

© 2009 AKA Publishing LLC

This translation published by arrangement with Alfred A.

Knopf, a division

of Random House, Inc.

Vertaling

Jolanda te Lindert

Omslagontwerp

Pinta Grafische Producties

Foto omslag

© Martin Schoeller/Corbis

© 2009 A.W. Bruna Uitgevers B.V., Utrecht

ISBN paperback 978 90 229 9484 9

ISBN voordeeditie 978 90 229 9899 1

ISBN e-book 978 90 449 6136 2

NUR 491

Bezoek ook onze internetsite www.vipboeken.nl voor informatie over al onze boeken.

Voor Stefanie, Jaden en Jaz

Men zou niet altijd kunnen zeggen wat het is dat je insluit, je ommuurt, je schijnt te begraven, maar je voelt toch ik weet niet welke tralies, welke hekken, welke muren. Is dit alles verbeelding, fantasie? Ik denk het niet, en je vraagt je af: mijn god, is het voor lang, is het voor altijd, voor de eeuwigheid? Weet je wat, de gevangenis doet verdwijnen? Dat is elke diepe, ernstige genegenheid. Vrienden zijn, broeders zijn, liefhebben, dat opent de gevangenis met een soevereine macht, met een machtige betovering.

Vincent van Gogh, *Brief aan zijn broer*, juli 1880

HET EINDE

Ik open mijn ogen en weet niet waar ik ben of wie ik ben. Niet zo vreemd natuurlijk; mijn halve leven heb ik niets geweten. Toch voelt dit anders. Deze onwetendheid is angstaanjagender. Totaler.

Ik kijk omhoog. Ik lig op de grond naast het bed. Nu weet ik het weer. Midden in de nacht ben ik van het bed naar de grond verhuisd. Zoals bijna elke nacht. Beter voor mijn rug. Te lang op een zachte matras liggen veroorzaakt pijn. Ik tel tot drie en begin dan aan het lange, moeilijke proces van opstaan. Met een kuch, een kreun, rol ik op mijn zij, krul me op in de foetushouding, draai op mijn buik. Nu wacht ik, en wacht, tot mijn bloed begint te stromen.

Ik ben een jonge man, relatief gezien. Zesendertig. Maar ik word wakker als iemand van zesennegentig. Na dertig jaar sprinten, abrupt stoppen, hoog springen en keihard landen, voelt mijn lichaam niet langer als mijn lichaam; vooral 's ochtends niet. En dus voelt mijn geest niet als mijn geest. Vlak voordat ik mijn ogen opendoe, ben ik een onbekende voor mezelf en hoewel ook dit niet nieuw is, is het 's ochtends wel duidelijker. Snel ga ik de hoofdzaken na. Mijn naam is Andre Agassi. Mijn vrouw heet Stefanie Graf. We hebben twee kinderen, een zoon en een dochter, vijf en drie. We wonen in Las Vegas, Nevada, maar verblijven op dit moment in een suite van het Four Seasons Hotel in New York City, omdat ik meedoe aan de US Open van 2006. Mijn laatste US Open. Eigenlijk mijn laatste toernooi ooit. Ik speel professioneel tennis, ook al haat ik tennis. Ik haat het met een duistere en geheime passie; altijd al gedaan.

Wanneer dit laatste stukje identiteit op z'n plek valt, ga ik op mijn knieën zitten en fluister: O, was dit maar voorbij.

Daarna: Ik ben er nog niet klaar voor dat het voorbij is.

In de kamer ernaast hoor ik Stefanie en de kinderen. Ze ontbij-

ten, praten, lachen. Mijn overweldigende verlangen hen te zien en hen aan te raken plus een sterke behoefte aan cafeïne geven me de energie om mezelf overeind te hijsen, rechtop te gaan staan. Haat brengt me op de knieën, liefde krijgt me weer op de been.

Ik kijk naar de klok op het nachtkastje. Halfacht. Stefanie heeft me laten uitslapen. De afgelopen dagen waren bijzonder vermoeiend. Niet alleen door de fysieke belasting, maar ook door de enorme stortvloed aan emoties die het beëindigen van mijn carrière met zich meebrengt.

Vanuit de vermoeidheid voel ik de eerste pijngolf aanzwellen. Ik grijp naar mijn rug. Mijn rug grijpt terug. Ik heb het gevoel dat iemand midden in de nacht de kamer is binnengeslopen en met een autostuurslot op mijn ruggengraat heeft geramd. Hoe kan ik zo de US Open spelen? Zal de laatste match van mijn carrière op een catastrofe uitlopen?

Ik ben geboren met spondylolisthesis, wat betekent dat een lage wervel niet goed met de volgende is verbonden en dat deze uitsteekt, zich verzet. (Dat is de belangrijkste reden waarom ik met mijn tenen naar binnen gedraaid loop.) Doordat die ene wervel is verschoven, is er minder ruimte voor de zenuwen in mijn ruggengraat, en zorgt de minste beweging ervoor dat die zenuwen denken dat het er nog veel drukker is. Tel daarbij op twee uitpuilende tussenwervelschijven en een bot dat maar blijft groeien in een vergeefse poging het hele beschadigde gebied te beschermen, dan begrijp je wel dat die zenuwen claustrofobische neigingen krijgen. En zodra die zenuwen over hun krappe behuizing beginnen te klagen en noodsignalen gaan uitzenden, gaat er een zodanige pijn-scheut door mijn been dat mijn adem stopt en ik rare geluiden maak. Het enige wat op zo'n moment verlichting brengt, is gaan liggen en wachten. Een enkele keer gebeurt zo iets tijdens een tennismatch. Het enige wat ik dan kan doen, is mijn spel veranderen, anders slaan, anders lopen, alles anders doen. Dan trekken mijn spieren samen. Iedereen haat verandering, maar spieren verzetten zich daar gewoon tegen. Wanneer ik ze dat toch vraag, sluiten ze zich bij mijn rebellerende ruggengraat aan en is mijn hele lichaam binnen de kortste keren in oorlog met zichzelf.

Gil, mijn trainer, mijn vriend, mijn surrogaatvader, zegt hierover: Je lichaam zegt dat het dit niet langer wil doen.

Dat zegt mijn lichaam al heel lang, zeg ik dan tegen hem. Dat zegt het al bijna net zo lang als ik het zeg.

Maar sinds januari schrééuwt mijn lichaam dat. Mijn lichaam wil niet stoppen, mijn lichaam is al gestopt. Mijn lichaam is naar Florida verhuisd en heeft daar een flatje en vrijetijdsschoenen gekocht. En dus heb ik met mijn lichaam onderhandeld, ik heb het gevraagd of het af en toe een paar uurtjes aan de slag wil. Vaak gaan die onderhandelingen over het *shot*: een cortisoninjectie die de pijn tijdelijk verdooft. Maar voordat het shot zijn werk kan doen, veroorzaakt het zelf pijn.

Gisteren heb ik er eentje gehad, zodat ik vanavond kan spelen. Het was de derde injectie van dit jaar, de dertiende uit mijn carrière en zonder enige twijfel de meest verontrustende. Het was niet mijn vertrouwde arts. Hij vroeg me bits om in de juiste houding te gaan liggen. Ik ging op mijn buik op zijn tafel liggen, waarna zijn assistente mijn broek naar beneden trok. De dokter vertelde me dat hij met zijn drie centimeter lange naald zo dicht mogelijk bij de ontstoken zenuwen moest zien te komen. Hij kon er niet rechtstreeks bij, doordat mijn verschoven tussenwervelschijven en vergroeide bot in de weg zaten. Ik verging van de pijn toen hij probeerde ze te omzeilen, toen hij probeerde mijn stuurslot open te breken. Eerst stak hij de naald in mijn vlees. Daarna plaatste hij een enorm apparaat boven mijn rug, zodat hij kon zien hoe dicht de naald bij mijn zenuwen zat. Hij zei dat hij de naald vlak bij die zenuwen moest krijgen zonder ze echt te raken. Wanneer hij ze wel zou raken, er zelfs maar een klein gaatje in zou prikken, zou de pijn ondraaglijk worden en zou ik het toernooi moeten verlaten. Hij wrikte de naald erin en eruit en eromheen, terwijl de tranen in mijn ogen sprongen.

Eindelijk zat hij goed. In de roos, zei hij.

Daarna spoot hij de cortison erin. Het brandde zo dat ik op mijn lippen beet. Toen voelde ik de druk, dat volle gevoel. Het voelde alsof de minuscule ruimte in mijn ruggenwervel waar de zenuwen zitten vacuüm werd getrokken. De druk werd zo groot dat ik dacht dat mijn rug zo uit elkaar zou barsten.

Die druk geeft aan dat alles het doet, zei de dokter.

Fijn hoor, doc.

Algauw voelde de pijn prettig, bijna lekker aan; de soort pijn die

je vertelt dat hij straks minder wordt. Maar misschien geldt dat wel voor alle pijn.

Mijn gezin wordt luidruchtiger. Ik strompel naar de woonkamer van onze suite. Zodra mijn zoon Jaden en mijn dochter Jaz me zien roepen ze: Daddy, Daddy! Ze dansen op en neer en willen me bespringen. Ik blijf staan, zet me schrap, ga stokstijf voor hen staan als een boom in de winter. Ze blijven vlak voordat ze me bespringen staan, omdat ze weten dat Daddy nu heel broos is, dat hij uit elkaar valt als ze hem te stevig aanraken. Ik streel hun gezicht, geef hun een kusje op de wang en ga bij hen aan de ontbijttafel zitten.

Jaden vraagt of het vandaag is.

Ja.

Ga je spelen?

Ja.

En na vandaag ga je pensioneren?

Dat is een nieuwe uitdrukking die hij en zijn jongere zusje hebben geleerd. *Pensioen*. Als zij het zeggen, zeggen ze het altijd in de toekomstige tijd. Voor hen is met pensioen gaan iets wat eeuwig duurt, iets wat altijd nu is. Misschien weten zij iets wat ik niet weet.

Niet als ik win, knul. Als ik vanavond win, blijf ik spelen.

Maar als je verliest, mogen we dan een hond?

Voor de kinderen is pensioen hetzelfde als een puppy. Stefanie en ik hebben hun beloofd dat we, zodra ik stop met trainen, zodra we niet langer de hele wereld over reizen, een puppy kunnen kopen. Misschien noemen we hem wel Cortison.

Ja, knul, als ik verlies, kopen we een hond.

Hij glimlacht. Hij hoopt dat Daddy verliest, hij hoopt dat Daddy de teleurstelling zal ervaren die alle andere overtreft. Hij begrijpt het niet – en hoe zou ik het hem ooit kunnen uitleggen? – de pijn van verliezen, de pijn van spelen. Ik heb zelf bijna dertig jaar nodig gehad om het te begrijpen, om mijn eigen psyche te doorgronden.

Ik vraag Jaden wat hij vandaag gaat doen.

Naar de botten kijken.

Ik kijk Stefanie aan. Ze herinnert me eraan dat ze met hen naar het natuurhistorisch museum gaat. Dinosauriërs. Ik denk aan mijn verdraaide tussenwervelschijf. Ik denk aan mijn skelet, tentoonge-

steld in het museum, samen met alle andere dinosauriërs. *Tennis-saurus Rex*.

Jaz onderbreekt mijn gedachten. Ze geeft me haar muffin. Ze wil dat ik alle bosbessen eruit haal voordat ze hem opeet. Ons ochtendritueel. Elke bosbes moet er zorgvuldig uit worden gehaald, met precisie, concentratie. Prik het mes erin, draai het rond en wip de bosbes eruit zonder hem aan te raken. Ik concentreer me op haar muffin en het is heerlijk om aan iets anders dan aan tennis te denken. Maar als ik haar de muffin teruggeef, realiseer ik me dat hij op een tennisbal lijkt. Daardoor verkrampen mijn rugspieren zich. De tijd begint te dringen.

Na het ontbijt, nadat Stefanie en de kinderen me een afscheidszoen hebben gegeven en naar het museum zijn vertrokken, zit ik stilletjes aan de eettafel en kijk de suite rond. Hij ziet eruit als elke andere hotelsuite waar ik heb gelogeed: schoon, chic, comfortabel. Het is het Four Seasons en dus is de suite mooi, maar tegelijkertijd gewoon weer zo'n ruimte die ik *Not Home* noem. De niet-plaats waar sporters leven. Ik doe mijn ogen dicht, probeer aan vanavond te denken, maar mijn gedachten dwalen naar het verleden. Mijn geest heeft tegenwoordig een soort natuurlijke slice. Zodra hij de kans krijgt, wil hij terug naar het begin, omdat ik zo dicht bij het einde ben. Maar dat mag ik niet toelaten. Nog niet. Ik sta mezelf niet toe al te lang bij het verleden stil te staan. Ik sta op en loop om de tafel heen, test mijn evenwichtsgevoel. Wanneer ik me redelijk stabiel voel, loop ik opgewekt naar de douche.

Onder het hete water kreun ik en schreeuw. Ik buig langzaam voorover, raak mijn dijbenen aan, kom tot leven. Mijn spieren ontspannen zich. Mijn huid zingt. Mijn poriën vliegen open. Warm bloed stroomt door mijn aderen. Ik voel dat iets zich begint te roeren. Leven. Hoop. Een sprankje jeugd. Toch maak ik geen plotse bewegingen. Ik wil voorkomen dat iets mijn ruggengraat aan het schrikken maakt. Ik laat mijn ruggengraat lekker slapen.

Terwijl ik me voor de badkamerspiegel afdroog, kijk ik naar mijn gezicht: rode ogen, grijze stoppels – een volstrekt ander gezicht dan het gezicht waarmee ik begon. Maar ook een ander gezicht dan het gezicht dat ik vorig jaar in dezelfde spiegel zag. Wie ik ook ben, ik ben niet de jongen die aan deze odyssee is begonnen, en ik ben

zelfs niet de man die drie maanden geleden aankondigde dat er een einde aan zou komen. Ik ben net een tennisracket waarvan ik de grip vier keer en de snaren zeven keer heb vervangen – kun je het dan nog wel hetzelfde racket noemen? Maar ergens in die ogen kan ik nog steeds de jongen zien die helemaal niet wilde tennissen, de jongen die ermee wilde stóppen, de jongen die al heel vaak is gestopt. Ik zie die jongen met het goudblonde haar die tennis haatte en ik vraag me af hoe hij deze kale man zou zien, die tennissen nog altijd haat en toch nog altijd tennist. Zou hij verbaasd zijn? Geamuseerd? Trots? Ik word moe en lethargisch van deze vraag, en het is nog maar twaalf uur.

O, was dit maar voorbij.

Ik ben er nog niet klaar voor dat het voorbij is.

De eindstreep aan het einde van een carrière verschilt niet van de eindstreep aan het einde van een match. Je doel is die eindstreep binnen je bereik te krijgen, omdat die een magnetische aantrekkingskracht heeft. Wanneer je er dichtbij bent, of vlak daarna, voel je die kracht aan je trekken en die kracht kun je gebruiken om eroverheen te komen. Maar vlak voordat je binnen het bereik ervan bent, of vlak daarna, voel je een andere kracht, even sterk, die je wegduwt. Dat van die beide krachten is niet uit te leggen, maar ze bestaan wel. En ik kan het weten, want het grootste deel van mijn leven ben ik op zoek geweest naar de ene kracht en heb ik me verzet tegen de andere. Soms kwam ik klem te zitten, zwevend, ertussenin, stuiterend als een tennisbal.

Vanavond: ik herinner mezelf eraan dat er een ijzeren discipline nodig is om de krachten het hoofd te kunnen bieden, en wat er nog meer op me afkomt. Rugpijn, verkeerde slagen, slecht weer, zelfhaat. Ergens is het bezorgdheid, dit memo aan mezelf, maar ook meditatie. Eén ding heb ik in de negenentwintig jaar dat ik tennis wel geleerd: het leven smijt je alles, behalve het aanrecht, voor je voeten, en dan gooit het het aanrecht. Het is aan jou om die obstakels te omzeilen. Als je je erdoor laat tegenhouden of je erdoor laat afleiden, doe je je werk niet. En als je je werk niet doet, krijg je spijt, en spijt verlamt je meer dan een slechte rug.

Ik lig op bed te lezen met een glas water onder handbereik. Wanneer mijn ogen moe worden, zet ik de tv aan. Vanavond, tweede ronde van de US Open! Zal dit Andre Agassi's afscheid worden?!

Mijn gezicht verschijnt op het scherm. Een ander gezicht dan het gezicht in de spiegel. Mijn tennisgezicht. Ik kijk naar dit nieuwe spiegelbeeld van mij op de vervormde spiegel die de tv is, en mijn angst wordt nog groter. Was dat de laatste reclame? De laatste keer dat CBS ooit nog reclame zal maken voor een van mijn matches?

Ik kan me niet aan het gevoel onttrekken dat ik op het punt sta dood te gaan.

Het is geen toeval, denk ik, dat bij tennis de taal van het leven wordt gebruikt. *Advantage, service, fault, break, love*; de basisbegrippen van tennis zijn woorden van alledag, omdat elke match een leven in een notendop is. Zelfs de structuur van tennis, de manier waarop de stukken als een set Russische poppen in elkaar passen, zijn een afspiegeling van de structuur van onze tijd. Punten worden games worden sets worden toernooien, en het is allemaal zo nauw met elkaar verbonden dat elk punt het keerpunt kan worden. Dat doet me eraan denken dat dit ook geldt voor de tijd: seconden worden minuten worden uren, en elk uur kan ons gelukkigste uur worden. Of het verschrikkelijkste uur. Je mag zelf kiezen.

Maar als tennis het leven is, dan is dat wat ná tennis komt de onbekende leegte. Ik ril bij die gedachte.

Stefanie en de kinderen stormen de kamer in. Ze ploffen op het bed en mijn zoon vraagt hoe het met me gaat.

Goed, goed. Hoe waren de botten?

Leuk!

Stefanie geeft ze boterhammen en een sapje, en duwt ze de kamer weer uit.

Ze hebben een afspraak om te spelen, zegt ze.

Ja, wie niet?

Nu kan ik even een dutje doen. Nu ik zesendertig ben kan ik alleen een late match spelen, die immers tot na middernacht kan duren, als ik vooraf een dutje doe. Bovendien wil ik, nu ik ongeveer weet wie ik ben, mijn ogen sluiten en me verstoppen. Wanneer ik mijn ogen weer open, is er een uur verstreken. Ik zeg hardop: Het is tijd om te gaan. Verstoppen kan niet meer. Ik neem weer een douche, maar de middagdouche is anders dan de ochtenddouche. 's Middags douche ik altijd langer – tweeëntwintig minuten ongeveer – en niet om wakker of schoon te worden. De middagdouche is om mezelf aan te moedigen, mezelf te coachen.

Tennis is een sport waarbij je tegen jezelf praat. Geen enkele sporter praat op dezelfde manier tegen zichzelf als een tennisser. Werpers, golfers, keepers mompelen tegen zichzelf, dat wel, maar tennissers praten tegen zichzelf – en geven zichzelf antwoord. In het vuur van het spel lijkt een tennisser wel een gek, tierend en vloekend en debatterend met zijn alter ego. Waarom? Omdat het spelen van een tennismatch zo'n verdomd eenzame bezigheid is. Alleen bokkers kunnen de eenzaamheid van tennissers begrijpen, hoewel zij wel cornermen en managers hebben. Zelfs de tegenstander van een bokser is een soort kameraad, iemand aan wie hij zich kan vastklampen en tegen wie hij kan grommen. Maar bij tennis sta je oog in oog met je vijand. Je wisselt slagen met hem uit, maar je raakt hem niet aan en je praat niet met hem, of met wie dan ook. Het is zelfs tegen de regels dat een tennisser op de baan met zijn coach praat.

Er zijn mensen die marathonlopers eenzaam noemen, maar dat is onzin. Zo iemand kan zijn tegenstanders immers voelen en ruiken; ze zijn maar een paar centimeter bij hem vandaan. Bij tennis bevind je je op een eiland. Van alle sportwedstrijden is een tenniswedstrijd het meest te vergelijken met eenzame opsluiting, zodat je als vanzelf tegen jezelf begint te praten. En ik begin al tijdens die middagdouche tegen mezelf te praten. Dan zeg ik dingen tegen mezelf, rare dingen, steeds weer, tot ik ze geloof. Bijvoorbeeld dat een halve invalide best mee kan doen aan de US Open. En dat een man van zesendertig best een tegenstander kan verslaan die zich al bijna op het hoogtepunt van zijn carrière bevindt. In mijn tennis-carrière heb ik 869 matches gewonnen – ik sta vijfde op de ranglijst aller tijden – en veel van die wedstrijden heb ik gewonnen tijdens die middagdouche.

Terwijl het water in mijn oren suist – wat ongeveer net zo klinkt als twintigduizend fans – denk ik terug aan bepaalde overwinningen. Geen overwinningen die mijn fans zich zullen herinneren, maar overwinningen waar ikzelf 's nachts wakker van lig. Squillari in Parijs. Blake in New York. Pete in Australië. Dan denk ik aan een paar nederlagen en schud mijn hoofd van teleurstelling. Ik zeg tegen mezelf dat vanavond een examen is waarvoor ik negenentwintig jaar heb gestudeerd. Wat er vanavond ook gebeurt, ik heb het zeker al één keer eerder meegemaakt. Als het een fysieke test is of een mentale test, dan is het niets nieuws.

O, was dit maar voorbij.

Ik ben er nog niet klaar voor dat het voorbij is.

Ik begin te huilen. Ik leun tegen de wand van de douche en laat me gaan.

Ik geef mezelf tijdens het scheren strikte instructies. Speel punt voor punt. Laat hem overal voor werken. Blijf optimistisch, wat er ook gebeurt. En geniet ervan verdomme, of probeer in elk geval van een paar momenten te genieten, zelfs van de pijn, van het verliezen, als dat is wat je te wachten staat.

Ik denk aan mijn tegenstander, Marcos Baghdatis, en vraag me af wat hij op dit moment doet. Hij is een nieuweling in het circuit, maar geen typische nieuwkomer. Hij staat nummer acht op de wereldranglijst. Hij is een grote, sterke Griek uit Cyprus en zit midden in een fantastisch jaar. Hij heeft de finale bereikt van de Australian Open en de halve finale van Wimbledon. Ik ken hem vrij goed. Tijdens de US Open van vorig jaar hebben we een oefenset gespeeld. Normaal speel ik tijdens een grand slam geen oefensets met andere spelers, maar Baghdatis vroeg het me met een ontwapenende charme. Bovendien maakte een tv-zender uit Cyprus een reportage over hem en hij vroeg of ik het goed vond dat ze ons filmde tijdens die oefenset. Tuurlijk, zei ik. Waarom niet? Ik won die oefenset met 6-2 en na afloop straalde hij. Ik zag dat hij zo iemand is die altijd straalt als hij gelukkig of zenuwachtig is, terwijl je nooit weet welke van de twee het is. Het deed me aan iemand denken, maar ik wist niet aan wie.

Ik zei tegen Baghdatis dat zijn spel wel wat op mijn spel leek en hij antwoordde dat dit geen toeval was. Toen hij jong was had hij foto's van mij aan de muur van zijn slaapkamer hangen en hij aapte mijn spel na. Vanavond speel ik dus tegen mijn spiegelbeeld. Hij zal vanaf de baseline spelen, de bal snel nemen en hem zo snel, zo hard en zo diep mogelijk slaan, net als ik. Het zal enerverend tennis opleveren, allebei zullen we proberen de ander onze wil op te leggen, allebei zullen we zoeken naar kansen om een backhand op de lijn te leggen. Hij heeft geen geweldige service, net als ik, en dat betekent lange slagenwisselingen, rally's die veel energie en tijd vergen. Ik bereid me voor op plotselinge ervaringen, gecombineerde slagen, een uitputtingslag, tennis in zijn meest meedogenloze vorm.

Het enige grote verschil tussen mij en Baghdatis is fysiek. We hebben een ander lichaam. Hij heeft mijn vroegere lichaam. Hij is lichtvoetig, snel, actief. Ik moet mijn jongere versie verslaan om mijn oudere versie in de wedstrijd te houden. Ik sluit mijn ogen en zeg: Controleer wat je kunt controleren.

Ik zeg het nog een keer, hardop. Door het luid en duidelijk te zeggen, praat ik mezelf moed in.

Ik draai de kraan dicht en realiseer me, rillend, dat het een stuk makkelijker is om moedig te zijn als je onder een straal gloeiend heet water staat. Maar dan zeg ik tegen mezelf dat dit geen echte moed is. Je wordt niet moedig door wat je voelt, maar door wat je doet.

Stefanie en de kinderen komen terug. Tijd om het Gil Water te maken.

Ik zweet heel erg, meer dan de meeste spelers, en dus moet ik uren voor de wedstrijd al hydrateren. Ik drink liters van een magisch elixer dat Gil, al zeventien jaar mijn trainer, voor me heeft uitgedokterd. Gil Water is een mix van koolhydraten, elektrolyten, zout, vitamines en een paar andere ingrediënten die Gil zorgvuldig geheimhoudt. Hij is al twintig jaar met dit recept aan het stoeien. De avond voor een match begint hij me al Gil Water op te dringen en blijft dat doen tot vlak voor het begin van de match. Tijdens de match drink ik er ook van. Tijdens de verschillende fasen drink ik verschillende versies, allemaal met hun eigen kleur: roze voor energie, rood voor herstel en bruin voor aanvulling.

De kinderen vinden het heerlijk me te helpen met het mixen van Gil Water. Ze ruziën over wie de poeders mag opscheppen, wie de trechter mag vasthouden, wie de vloeistof in de plastic waterflesjes mag schenken. Maar niemand anders dan ik mag de flessen in mijn tas stoppen, samen met mijn kleren en handdoeken en boeken en zonneklepjes en polsbandjes. (Mijn rackets gaan er net als altijd pas later in.) Niemand anders dan ik mag aan mijn tennistas komen en als hij eenmaal is ingepakt staat hij bij de deur, ten teken dat uur U al bijna is aangebroken.

Op vijf uur belt Gil op, vanuit de lobby.

Hij vraagt: Ben je klaar? Tijd voor de overwinning. *It's on*, Andre. *It's on*.

Tegenwoordig zegt iedereen *It's on*, maar Gil zegt dat al jaren, en niemand zegt het op de manier waarop hij dat doet. Als Gil zegt *It's on*, dan voel ik mijn hulpraketten aanslaan en beginnen mijn adrenalineklieren te pompen als geisers. Dan heb ik het gevoel dat ik een auto kan optillen.

Stefanie en de kinderen komen bij de deur staan en ze zegt dat Daddy nu weg moet. Wat zeggen jullie dan, jongens?

Jaden roept: *Kick butt*, Daddy!

Kick butt, zegt Jaz, haar broer nadoend.

Stefanie geeft me een kus en zegt niets, omdat er niets te zeggen is.

In de auto zit Gil voorin, keurig gekleed. Zwart overhemd, zwarte stropdas, zwart colbertje. Hij kleedt zich voor elke match alsof het een blind date is of een maffia-aanslag. Af en toe controleert hij zijn lange zwarte haar in de zijspiegel of de achteruitkijkspiegel. Ik zit achterin met Darren, mijn coach, een Australiër met een eeuwig Hollywood-kleurkje en een glimlach alsof hij de loterij heeft gewonnen. Een paar minuten lang zegt niemand iets. Dan citeert Gil de tekst van een van onze favoriete nummers, een oude ballad van Roy Clark, en zijn diepe basstem vult de auto:

*Just going through the motions of pretending
we have something left to gain...*

Hij kijkt me aan, wacht.

Ik zeg: *We can't build a fire in the rain.*

Hij lacht. Ik lach. Even vergeet ik mijn zenuwen.

Zenuwen zijn iets grappigs. Op bepaalde dagen heb je er zoveel last van dat je steeds op een holletje naar het toilet moet. Op andere dagen word je er wellustig van. Maar op weer andere dagen lach je er om en krijg je daardoor juist heel veel zin in de strijd. Proberen uit te vinden welke soort zenuwen je parten spelen, is het eerste wat je moet doen als je naar het stadion rijdt. Uitzoeken welke soort zenuwen opspelen, uitzoeken wat ze zeggen over de toestand van je lichaam en je geest, is de eerste stap om ze vóór jou te laten werken. Een van de duizenden lessen die Gil me heeft geleerd.

Ik vraag Darren wat hij van Baghdatis denkt. Hoe agressief moet

ik vanavond willen zijn? Tennis gaat om gradaties van agressie: je wilt agressief genoeg zijn om een punt te maken, maar ook weer niet zo agressief dat je de controle verliest en jezelf aan onnodige risico's blootstelt. Dit zijn mijn vragen over Baghdatis: Hoe zal hij proberen me pijn te doen? Als ik een backhand crosscourt sla, zullen bepaalde spelers kalm reageren, maar anderen zullen onmiddellijk een statement maken, de bal op de lijn leggen of snel naar het net komen. Omdat ik nog nooit tegen Baghdatis heb gespeeld, op die ene oefenset na, wil ik weten hoe hij op behoudend spel zal reageren. Zal hij naar voren komen en die routineuze crosscourt terugrammen of zal hij rustig aan doen, zijn tijd afwachten?

Mate, zegt Darren, ik denk dat je, als je te behoudend bent met je rally shot, mag verwachten dat deze vent eromheen stapt en je met zijn forehand te grazen zal nemen.

Ik begrijp het.

Wat zijn backhand betreft, die legt hij niet makkelijk bij de lijn neer. Daar zal hij dus niet snel op teruggrijpen. Dus als je merkt dat hij zijn backhands op de lijn slaat, dan betekent dit dat jij tijdens de rally's veel te weinig kracht in je slagen legt.

Beweegt hij zich gemakkelijk?

Ja, hij beweegt goed. Maar hij vindt het niet prettig defensief te spelen. Offensief beweegt hij zich gemakkelijker dan defensief.

Hm.

We zijn bij het stadion. Het wemelt er van de fans. Ik zet een paar handtekeningen en ga naar binnen. Ik loop door een lange tunnel naar de kleedkamer. Gil gaat weg om met de beveiliging te overleggen. Hij wil altijd dat ze precies weten wanneer we de baan opgaan om te trainen en wanneer we teruggaan. Darren en ik laten onze tassen vallen en lopen rechtstreeks naar de kleedkamer. Ik ga op een tafel liggen en vraag de eerste de beste trainer die bij me in de buurt komt of hij mijn rug wil masseren. Darren verdwijnt en komt vijf minuten later terug met acht zojuist bespannen rackets. Hij zet ze rechttop tegen mijn sporttas. Hij weet dat ik ze zelf in mijn tas wil stoppen.

Ik ben geobsedeerd door mijn tas. Ik hou hem bijzonder netjes en schaam me daar niet voor. Die tas is mijn aktetas, koffer, gereedschapskist, lunchbox en schilderspalet. Hij moet in orde zijn, altijd. Die tas draag ik zelf naar en van het court, twee momenten waar-

op mijn zintuigen extra alert zijn, zodat ik elke gram van zijn gewicht kan voelen. Als iemand er een paar wollen sokken in zou stoppen, zou ik dat voelen. Die tennistas heeft veel weg van je hart, je moet altijd weten wat erin omgaat.

Bovendien is het functioneel. Mijn acht rackets moeten in chronologische volgorde in mijn tennistas zitten, het racket dat het laatst bespannen is onderin en het racket dat het eerst bespannen is bovenop. Hoe langer het geleden is dat een racket is bespannen, hoe meer spanning het verliest. Daarom begin ik altijd aan een match met het racket dat het eerst is bespannen, omdat ik weet dat dit het racket is met de slapste bespanning.

Mijn racketbespanner is iemand van de oude school, uit de Oude Wereld, de Tsjechische artiest Roman. Hij is de beste en dat moet ook wel, want de bespanning van je racket kan beslissend zijn voor een partij, en een partij kan je carrière bepalen. En wel of geen carrière kan het lot van talloze levens bepalen. Wanneer ik een vers racket uit mijn tas haal en daarmee ga serveren om een match te bepalen, kan de spanning van de snaren van dat racket honderdduizenden dollars waard zijn. Omdat ik voor mijn gezin, voor mijn liefdadigheidsfonds en voor mijn school speel, is elke snaar even belangrijk. Als je nagaat wat ik allemaal niet onder controle heb, ben ik obsessief over de paar dingen die ik wel onder controle heb. De spanning van mijn rackets is daar een voorbeeld van.

Roman is zó belangrijk voor mijn spel dat ik hem altijd meeneem. Officieel woont hij in New York, maar als ik aan Wimbledon meedoe, woont hij in Londen, en als ik meedoe aan Roland Garros, is hij Parijzenaar. Soms, als ik me in een vreemde stad verloren of eenzaam voel, ga ik bij Roman zitten en kijk naar de manier waarop hij rackets bespant. Niet omdat ik hem niet vertrouw, integendeel: ik word er rustig en ontspannen van en het inspireert me als ik een vakman aan het werk zie. Het herinnert me eraan hoe belangrijk het is voor de wereld dat een taak goed wordt uitgevoerd.

Roman krijgt de onbespannen rackets in een grote kist van de fabriek en ze zijn altijd een warboel. Op het oog zien ze er allemaal hetzelfde uit, maar voor Roman hebben ze allemaal een eigen gezicht. Elk racket is een heel klein beetje zwaarder of langer. Hij draait ze rond, voor- en achteruit, frons zijn wenkbrauwen en gaat

rekenen. Ten slotte begint hij. Hij begint met het afwikkelen van de fabrieksgrip; daarna brengt hij mijn grip aan, de op maat gemaakte grip die ik al sinds mijn veertiende heb. Mijn grip is even persoonlijk als mijn vingerafdruk, aangepast aan zowel mijn handvorm en vingerlengte als aan de afmeting van mijn eeltplekken en de kracht van mijn greep. Roman heeft een mal van mijn grip en die brengt hij op het racket aan. Daarna omwikkelt hij de mal met kalfsleer, dat hij dunner en dunner slaat tot het precies de juiste dikte heeft. Eén millimeter verschil kan tegen het einde van een vier uur durende match even irritant en afleidend zijn als een steentje in mijn schoen.

Als de grip klaar is, rijgt Roman de synthetische snaren in. Hij trekt ze strak, maakt ze losser, trekt ze weer strak, en stemt ze even zorgvuldig als de snaren van een viool. Daarna brengt hij de sjablooninkt erop aan en zwaait het racket heen en weer om de inkt te laten drogen. Sommige bespanners sjabloneren de rackets vlak voor het begin van de match, maar dat vind ik heel erg nonchalant en onprofessioneel. De inkt geeft af op de ballen en niets is erger dan een tennisser die rode en zwarte verf op de ballen achterlaat. Ik hou van orde en netheid, en dat betekent geen ballen vol inktvlekken. Wanorde leidt af en elke afleiding op de baan is een potentieel keerpunt.

Darren maakt twee blikken ballen open en stopt twee ballen in zijn zak. Ik neem een slok Gil Water en ga voor de warming-ups nog één keer naar het toilet. James, de bewaker, loopt voor ons uit door de tunnel. Zoals altijd heeft hij zich in een krap geel bewakersoverhemd geperst en hij geeft me een knipoogje alsof hij wil zeggen: Wij bewakers horen onpartijdig te zijn, maar ik ben vóór jou.

James is al bijna even lang bij de US Open als ik. Hij is me voor en na glorieuze overwinningen en rampzalige nederlagen al talloze malen voorgegaan door deze tunnel. James – groot, vriendelijk en vol stoere littekens, die hij met trots draagt – heeft wel iets van Gil. Het is bijna alsof hij Gils plaats inneemt tijdens die paar uur op de baan wanneer ik me buiten Gils invloedssfeer bevind. Er zijn mensen die je gewoon verwacht te zullen zien tijdens de US Open – kantoorpersoneel, ballenjongens, trainers – en hun aanwezigheid is geruststellend. Zij helpen je eraan herinneren waar en wie je

bent. James staat helemaal boven aan die lijst. Hij is een van de eerste gezichten die ik zoek zodra ik het Arthur Ashe Stadium binnenloop. Zodra ik hem zie, weet ik dat ik terug ben in New York en dat ik in goede handen ben.

Sinds 1993, toen een van de toeschouwers in Hamburg de baan opkwam en Monica Seles tijdens een match met een mes aanviel, zet de US Open tijdens elke pauze en elke wisseling van kant een bewaker achter de stoel van elke speler. James zorgt er altijd voor dat hij achter mijn stoel komt te staan. Zijn onvermogen om onpartijdig te blijven is ontzettend leuk. Wanneer ik tijdens een gruwelijke match James' ongeruste blik zie, fluister ik: Maak je geen zorgen, James, ik krijg deze sukkel wel. Hij moet er altijd om grinniken.

Maar nu hij voor me uit naar de oefenbanen loopt, grinnikt hij niet. Hij kijkt verdrietig. Hij weet dat dit onze laatste avond kan zijn. Toch wijkt hij niet af van ons vaste ritueel van voor de match. Hij vraagt hetzelfde als altijd: Zal ik je tas voor je dragen?

Nee James, ik ben de enige die mijn tas draagt.

Ik heb James verteld dat ik toen ik zeven jaar oud was zag dat Jimmy Connors iemand anders zijn tas liet dragen, alsof hij Julius Caesar was. Toen heb ik gezworen dat ik altijd mijn eigen tas zou dragen.

Oké, zegt James, met een glimlach. Ik weet het, ik weet het nog wel. Wilde alleen maar helpen.

Dan vraag ik: James, sta jij vandaag achter me?

Ik sta achter je, baby. Ik zal voor je zorgen. Jij hoeft je nergens druk over te maken. Denk alleen maar aan je eigen klus.

We stappen de tunnel uit en een schemerige septemberavond in; de lucht een paarsoranje vlek en smog. Ik loop naar de tribune, geef een paar fans een hand en geef nog een paar handtekeningen weg voordat ik begin te trainen. Er zijn vier oefenbanen en James weet dat ik de baan wil die het verst van het publiek af ligt, zodat Darren en ik een beetje privacy hebben als we gaan tennissen en de tactiek bespreken.

Ik kreun als ik de eerste backhand op de lijn op Darrens forehand speel.

Die slag moet je vanavond niet gebruiken, zegt hij. Daar zal Baghdatis je mee te grazen nemen.

Echt?

Geloof me, mate.

En je zegt dat hij goed beweegt?

Ja, best wel.

We tennissen achtentwintig minuten. Ik weet niet waarom ik die details signaleer. De lengte van een middagdouche, de lengte van een oefensessie, de kleur van James' overhemd. Ik wil dat niet signaleren, maar ik doe het wel, altijd, en ik vergeet het nooit meer. Ik heb wel invloed op de inhoud van mijn tennistas, maar niet op de inhoud van mijn geheugen; alles gaat erin en het lijkt wel alsof er nooit weer iets uit verdwijnt.

Mijn rug voelt redelijk. De normale stijfheid natuurlijk, maar de gruwelijke pijn is weg. De cortisoninjectie werkt. Ik voel me goed, hoewel de definitie van 'goed' de laatste jaren is veranderd. Toch voel ik me beter dan toen ik vanochtend mijn ogen opendeed. Misschien gaat het vandaag wel lukken. Morgen zal ik de fysieke gevolgen daarvan natuurlijk wel voelen, maar ik moet nu niet aan morgen denken, of aan gisteren.

Weer terug in de kleedkamer trek ik mijn bezwete kleren uit en stap onder de douche. Mijn derde douche van deze dag is kort, functioneel. Geen tijd om mezelf te coachen of voor een huilbui. Ik trek een droge broek aan, een schoon T-shirt en ontspan me met de benen omhoog in de kleedkamer. Ik drink nog meer Gil Water, zoveel mogelijk, want het is halfzeven en de match begint al over een klein uur.

Er hangt een tv boven de massagetafel en ik probeer naar het nieuws te kijken. Het lukt niet. Ik ga naar beneden, naar de kantoren, en loop even binnen bij het secretariaat en de scheidsrechters van de US Open. Ze hebben het druk. Ze hebben geen tijd voor een praatje. Ik loop door een kleine deur. Stefanie en de kinderen zijn er nu ook. Ze zijn in een speeltuintje buiten de kleedkamer. Jaden en Jaz gaan om de beurt op de glijbaan. Stefanie vindt het fijn, dat zie ik wel, dat de kinderen er zijn om haar af te leiden. Ze is opgefokter dan ik. Ze lijkt bijna geïrriteerd. Haar frons zegt: Het had allang moeten beginnen! Schiet eens op! Ik geniet van de manier waarop mijn vrouw staat te trappelen voor een gevecht.

Ik praat een paar minuten met haar en de kinderen, maar ik kan niet horen wat ze zeggen. Mijn geest is heel ver weg. Stefanie ziet

het. Ze voelt het. Je wint geen tweeëntwintig Grand Slams als je geen bijzonder goed ontwikkelde intuïtie bezit. Bovendien was ze zelf net zo voor háár matches. Ze stuurt me terug naar de kleedkamer: Ga. Wij zijn hier. Doe wat je moet doen.

Ze gaat niet aan de baan zitten om naar de match kijken. Dat vindt ze te dichtbij. Zij blijft met de kinderen in een skybox, waar ze afwisselend heen en weer loopt, bidt en haar handen voor de ogen slaat.

Pere, een van de ervaren trainers, komt binnen. Ik zie meteen welke van zijn dienbladen voor mij is: het blad met die twee enorme schuimrubberen donuts en twee dozijn voorgeknipte stroken tape. Ik ga op een van de zes massagetafels liggen en Pere gaat aan het voeteneind zitten. Een smerige klus, mijn voeten klaarmaken voor de strijd, en daarom zet hij er een afvalbak onder. Ik vind het fijn dat Pere zo netjes is, overdreven netjes bijna; hij is de Roman van de eeltplekken. Eerst pakt hij een lang wattenstaafje waarmee hij een inktachtige brij aanbrengt, waar mijn huid plakkerig van wordt en mijn wreef paars. Die inkt is onafwasbaar. Mijn wreef is al paars sinds Reagan president werd. Nu spuit Pere er huidversteviger op. Als dat droog is, legt hij op elke eeltplek een schuimrubberen donut. Daarop komen de stroken tape, van een soort rijstpapier. Elke strook wordt meteen deel van mijn huid. Hij begint mijn grote tenen in te tapen tot ze allebei zo groot zijn als een bougie. Ten slotte tapet hij mijn voetzolen. Hij kent mijn drukpunten, waar ik land, waar ik extra laagjes tape nodig heb.

Ik bedank hem en trek mijn schoenen aan, zonder veters. Nu vertraagt alles, terwijl het geluidsniveau toeneemt. Zo-even was het stadion nog stil, nu is het meer dan luidruchtig. De lucht is gevuld met een gezoem, het geluid van de fans die snel naar hun plaats lopen, omdat ze geen minuut van de komende match willen missen.

Ik sta op, schud met mijn benen.

Ik zal niet meer gaan zitten.

Ik probeer door de hal te joggen. Niet slecht. Mijn rug houdt het. Alles werkt.

Aan de andere kant van de kleedkamer zie ik Baghdatis. Hij heeft zich al aangekleed en is voor de spiegel bezig met zijn haar. Hij

schudt zijn hoofd, kamt zijn haar, trekt het naar achteren. Wauw, wat heeft hij veel haar! Nu doet hij zijn hoofdband om, een witte Cochise-hoofdband. Zodra die goed zit, trekt hij nog even aan zijn paardenstaart. Absoluut een glamoureuze ritueel voor de wedstrijd dan het intapen van het eelt op je tenen. Ik denk aan mijn eigen haar in de beginfase van mijn carrière. Even ben ik jaloers. Ik mis mijn haar. Dan wrijf ik over mijn kale schedel en ben dankbaar dat ik me, met alle dingen waar ik me nu zorgen over maak, daar niet druk over hoeft te maken.

Baghdatis begint te stretchen, buigt zich voorover. Hij gaat op één been staan en trekt een knie op naar zijn borst. Niets is zo enerverend als kijken naar je tegenstander die pilates, yoga en tai chi doet, terwijl je zelf nog niet eens een reverence kunt maken. Nu beweegt hij zijn heupen op zo'n manier als ik al sinds mijn zevende niet meer heb gedurfd.

En toch overdrijft hij. Hij is gespannen. Ik kan zijn centraal zenuwstelsel bijna horen, net zo'n geluid als het gezoem van het stadion. Ik kijk naar de interactie tussen hem en zijn coaches; zij zijn ook gespannen. Hun gezicht, hun lichaamstaal, hun kleur, aan alles kan ik zien dat ze weten dat het een verbeterde strijd zal worden en dat ze niet zeker weten of ze daar wel aan willen. Ik vind het altijd prettig als aan mijn tegenstander en zijn team te zien is dat ze zenuwachtig zijn. Een goed voorteken, maar ook een teken van respect.

Baghdatis ziet me en glimlacht. Ik herinner me dat hij glimlacht als hij gelukkig of zenuwachtig is en dat je nooit weet welke van die twee het is. Weer doet het me aan iemand denken, en weer kom ik er maar niet achter aan wie.

Ik steek mijn hand op. *Good luck.*

Hij steekt zijn hand op. Zij die gaan sterven...

Ik duik de tunnel in voor een laatste gesprek met Gil, die in een hoekje zit waar hij alleen kan zijn maar toch alles in de gaten kan houden. Hij omhelst me, zegt dat hij van me houdt, dat hij trots op me is. Ik ga naar Stefanie toe en geef haar nog een laatste kus. Ze zit te wippen, te schommelen, met haar voeten te trappelen. Ze zou het liefst haar tenniskleding willen aantrekken, een racket pakken en samen met mij de baan op gaan. Mijn strijdlustige vrouw. Ze probeert te glimlachen, maar het wordt een grimas. In haar gezicht

zie ik alles wat ze wil zeggen maar nooit zál zeggen. Ik hoor elk woord dat ze weigert uit te spreken: Vermaak je, geniet, neem alles in je op, let op elk minuscuul detail, want dit kan je laatste match zijn. En ook al haat je tennis, na vanavond ga je het misschien toch missen.

Dit is wat ze wil zeggen, maar in plaats daarvan geeft ze me een kus en zegt wat ze altijd zegt voordat ik de baan op ga, de woorden waar ik op reken, net als op lucht en slaap en Gil Water: *Go kick some butt.*

Een scheidsrechter van de US Open, in een pak en met een walkie-talkie zo groot als mijn onderarm, komt naar me toe. Hij ziet eruit alsof hij verantwoordelijk is voor de tv-uitzending en voor de beveiliging op de baan. Hij ziet eruit alsof hij overal verantwoordelijk voor is, inclusief de landing en start van alle vliegtuigen op LaGuardia. Vijf minuten, zegt hij.

Ik vraag aan iemand: Hoe laat is het?

Tijd om te gaan, is het antwoord.

Nee, ik bedoel, hoe laat is het? Halfacht? Twintig over zeven? Ik heb geen idee en het lijkt opeens belangrijk. Maar er zijn hier geen klokken.

Darren en ik kijken elkaar aan. Zijn adamsappel gaat op en neer.

Mate, zegt hij, jij hebt je huiswerk gedaan. Jij bent er klaar voor.

Ik knik.

Hij steekt zijn vuist op voor een stomp. Eén stomp, meer niet, want dat deden we ook voordat ik eerder deze week de eerste ronde haalde. We zijn allebei bijgelovig, zodat we een toernooi altijd afsluiten op dezelfde manier als we eraan begonnen zijn. Ik kijk naar Darrens vuist, geef hem één zelfverzekerde stomp, maar durf mijn blik niet op te slaan en oogcontact te maken. Ik weet dat Darren tranen in zijn ogen heeft en ik weet wat dat met me doet.

Laatste handelingen: ik rijg de veters in mijn schoenen. Ik tape mijn pols. Ik tape mijn eigen pols altijd zelf, al sinds mijn blessure in 1993. Ik strik mijn veters.

O, was dit maar voorbij.

Ik ben er nog niet klaar voor dat het voorbij is.

Meneer Agassi, het is tijd.

Ik ben er klaar voor.

Ik loop de tunnel in, drie passen achter Baghdatis, met James weer voorop. We stoppen, wachten op een teken. Het gezoem om ons heen wordt luider. De tunnel is zo koud als een koelcel. Ik ken deze tunnel even goed als de hal van mijn huis en toch voelt hij deze avond ongeveer vijftig graden kouder aan en een voetbalveld langer. Ik kijk opzij en zie de bekende foto's van eerdere kampioenen aan de muren hangen. Navratilova. Lendl. McEnroe. Stefanie. Ik. De foto's zijn bijna een meter hoog en hangen precies even ver van elkaar af – te precies. Het lijken wel bomen in een nieuwbouwwijk. Ik zeg tegen mezelf: Hou toch eens op met het signaleren van dat soort dingen. Het is tijd je geest te versmallen, op dezelfde manier als deze tunnel je zicht beperkt.

Het hoofd beveiliging roept: Oké allemaal, *it's show time!*

We lopen.

Zoals vooraf is afgesproken loopt Baghdatis drie passen voor me uit naar het licht. Opeens schijnt er een tweede licht, een verblindend hemels licht, in ons gezicht. Een tv-camera. Een verslaggever vraagt Baghdatis hoe hij zich voelt. Hij zegt iets wat ik niet kan verstaan.

Nu is de camera dichterbij mijn gezicht en de verslaggever stelt mij dezelfde vraag.

Dit kan je laatste match worden, zegt de verslaggever. Wat doet dat met je?

Ik geef antwoord, maar heb geen idee wat ik zeg. Maar na jarenlange oefening heb ik het gevoel dat ik zeg wat hij wil dat ik zeg, wat hij verwacht dat ik zal zeggen. Dan loop ik door, op benen die voelen als andermans benen.

De temperatuur stijgt enorm wanneer we bij de deur naar het centercourt komen. Het gezoem is nu oorverdovend. Baghdatis stormt als eerste door de deur. Hij weet hoeveel aandacht het beëindigen van mijn carrière heeft gekregen. Hij leest de krant. Hij verwacht dat hij vanavond de rol van booswicht speelt. Hij denkt dat hij daarop voorbereid is. Ik laat hem gaan, ik laat hem horen hoe het bijenkorfgeluid in gejuich verandert. Ik laat hem denken dat het publiek voor ons allebei juicht. Dan loop ik naar buiten. Nu verdrievoudigt het gejuich. Baghdatis draait zich om en realiseert zich dat het eerste gejuich voor hem was, maar dat dit gejuich voor mij is, alleen voor mij. Daardoor moet hij zijn verwachtingen bij-

stellen en zich opnieuw afvragen wat hem te wachten staat. Zonder ook maar één bal te slaan, heb ik een enorme ommezwaai veroorzaakt in zijn gevoel van welbevinden. Een kneepje van het vak. Een foefje van een oude rot.

Het publiek wordt luidruchtiger als we naar onze stoelen lopen. Het is luider dan ik had verwacht, luider dan ik ooit eerder heb gehoord in New York. Ik hou mijn blik neergeslagen, laat het lawaai over me heen komen. Ze houden van dit moment, ze houden van tennis. Ik vraag me af hoe ze zich zouden voelen als ze mijn geheim zouden kennen. Ik kijk naar het court. Het court, altijd het meest abnormale deel van mijn leven, is nu de enige normale ruimte in deze heksenketel. Het court, waar ik me altijd zo alleen en naakt voel, is de plek waar ik bescherming hoop te vinden voor dit emotionele moment.

Ik werk me rustig door de eerste set, win met 6-4. Het loopt tegen het einde. De bal gehoorzaamt aan elk bevel. Net als mijn rug. Mijn lichaam voelt warm, soepel aan. De cortison en adrenaline werken samen. Ik win de tweede set, 6-4.

Tijdens de derde set word ik moe. Ik verlies de controle. Onder-tussen verandert Baghdatis zijn strategie. Hij speelt met de moed der wanhoop, een veel sterkere drug dan cortison. Hij neemt risico's en elk risico heeft succes. De bal gehoorzaamt me niet langer en spant met hem samen. De bal stuitert steeds zoals hij dat wil, waardoor hij zelfverzekerder wordt. Uit zijn blik spreekt zelfvertrouwen. Zijn aanvankelijke wanhoop is omgeslagen in hoop. Nee, in woede. Hij bewondert me niet langer. Hij haat me, en ik haat hem. Nu grijnzen we vals naar elkaar en proberen elkaar af te troeven. Het publiek voelt onze woede, ze gillen en stampen na elk punt met hun voeten. Ze klappen niet in hun handen, maar ze slaan hun handen tegen elkaar... een primitief oergeluid.

Hij wint de derde set, 6-3.

Ik kan niets doen om de woeste aanval van Baghdatis te stoppen. Integendeel, die wordt steeds feller. Hij is immers eenentwintig, hij is nog maar aan het warmdraaien. Hij heeft zijn ritme gevonden, hij weet waarom hij hier is, waarom hij het recht heeft hier te zijn, terwijl ik mijn tweede adem al heb opgebruikt en me pijnlijk bewust ben van de klok die in mijn lichaam tikt. Ik wil geen vijfde

set. Ik kan helemaal geen vijfde set aan. Omdat ik nu de dood nabij ben, begin ik zelf ook risico's te nemen. Ik pak een voorsprong van 4-0. Nog twee servicebreaks, en de eindstreep is in zicht. Ik voel de magnetische kracht aan me trekken.

Dan voel ik die andere kracht aan me trekken. Baghdatis speelt zijn beste tennis van dit jaar. Hij heeft zich net bedacht dat hij de nummer tien van de wereld is. Hij vuurt schoten af waarvan ik niet wist dat hij ze in zich had. Ik heb een griezelig hoog niveau bereikt, maar nu ontmoet hij me op dat niveau, en hij streeft me voorbij. Hij breekt mijn service. Het is 4-1. Hij houdt zijn eigen service. Het is 4-2.

Nu komt de belangrijkste game van de match. Als ik deze game win, heb ik weer de leiding van deze set en laat hem denken – en mezelf – dat hij gewoon de mazzel had dat hij mijn service één keer heeft kunnen breken. Maar als ik verlies is het 4-3 en ligt alles weer open. Dan begint onze avond weer helemaal opnieuw. We hebben elkaar al tien ronden lang afgetuigd, maar als ik deze game verlies begint het gevecht weer helemaal opnieuw. We spelen in een moorddadig tempo. Hij zet alles op alles, houdt zich niet in, wint de game. Hij gaat deze set pakken. Hij gaat nog liever dood dan dat hij deze set verliest. Ik weet dat en iedereen in het stadion weet dat. Twintig minuten geleden was ik nog maar twee games van een overwinning en een voorsprong af. Nu sta ik op het punt de set te verliezen.

Hij wint de set, 7-5.

De vijfde set begint. Ik serveer, trillend, niet zeker of mijn lichaam het nog tien minuten kan volhouden, tegenover een knul die met elk punt jonger en sterker lijkt te worden. Ik zeg tegen mezelf: Laat het niet op deze manier eindigen. Van alle mogelijke manieren, niet op deze manier, door een voorsprong van twee sets weg te geven. Baghdatis praat ook tegen zichzelf, moedigt zichzelf aan. Om en om maken we met veel moeite een punt. Hij maakt een fout. Ik ook. Hij verstevigt zijn positie. Ik nog meer. Ik serveer bij deuce en we spelen een waanzinnig punt dat pas eindigt als hij een backhand dropshot slaat die ik in het net sla. Inwendig schreeuw ik. Voordeel Baghdatis. De eerste keer vanavond dat ik achtersta.

Niet meer aan denken. Controleer wat je kunt controleren, Andre.

Ik win het volgende punt. Weer deuce. Opgetogenheid.

Ik geef hem het volgende punt cadeau. Backhand in het net. Voordeel Baghdatis. Neerslachtigheid.

Het volgende punt wint hij ook, hij wint de game, breekt tot 1-0.

We lopen naar onze stoelen. Ik hoor het publiek de eerste Agassi-grafredes mompelen. Ik neem een slokje Gil Water, heb medelijden met mezelf, voel me oud. Ik kijk naar Baghdatis, vraag me af of hij trots is op zichzelf. Maar in plaats daarvan vraagt hij een trainer om zijn benen te masseren. Hij vraagt om een medische timeout. Hij heeft zijn linkerdijspier verrekt. Heeft hij me dit aangedaan met een verrekte spier?

Het publiek maakt van deze pauze gebruik en begint te scanden: *Let's go, Andre! Let's go, Andre!* Ze beginnen een wave. Ze houden borden omhoog met mijn naam erop.

Bedankt voor de herinneringen, Andre!

This is Andre's House.

Eindelijk is Baghdatis klaar om weer te beginnen. Hij serveert. Nu hij mijn service heeft gebroken en voor staat, zou hij in hoog tempo moeten spelen. Maar in plaats daarvan lijkt het alsof de onderbreking zijn ritme heeft verstoord. Ik breek zijn service. We staan weer gelijk.

We houden beiden onze volgende drie servicegames. Dan, bij 4-4, op mijn service, spelen we een game die een week lijkt te duren, een van de inspannendste en meest onwerkelijke games uit mijn carrière. We grommen als beesten, meppen als gladiatoren, hij met zijn forehand, ik met mijn backhand. Iedereen in het stadion houdt de adem in. Zelfs de wind stopt met waaien. Vlaggen hangen slap tegen de vlaggenmasten. Bij 40-30 slaat Baghdatis een snelle forehand die me uit positie brengt. Ik ben maar net op tijd om mijn racket ertegenaan te krijgen. Ik mep de bal over het net – schreeuw van inspanning – en hij slaat alweer een vernietigende bal op mijn backhand. Ik ren in de tegengestelde richting – au, mijn rug! – en kan de bal maar net op tijd bereiken. Maar ik heb mijn rug verdraaid. De ruggenwervel zit vast en de zenuwen erin gillen van ellende. Tot zover de cortisonen. Baghdatis slaat een winner naar het vrije deel van het speelveld en terwijl ik de bal voorbij zie vliegen, realiseer ik me dat hiermee mijn beste spel van de avond wel voorbij is. Wat ik vanaf dit moment ook doe, het zal

beperkt zijn, een compromis, een aanslag op mijn toekomstige gezondheid en mobiliteit.

Ik kijk over het net om te zien of Baghdatis mijn pijn heeft gezien en ik zie hem strompelen. Strompelen? Hij heeft kramp! Hij valt op de grond, grijpt naar zijn benen. Hij heeft meer pijn dan ik. Tja, ik heb veel liever een aangeboren slechte rug dan plotselinge krampaanvallen in mijn benen. Terwijl hij op de grond ligt te kronkelen, denk ik: Het enige wat ik hoeft te doen is overeind blijven, deze verdomde bal nog een tijdje heen en weer slaan en zijn krampen hun eigen werk laten doen.

Ik ban elke gedachte aan subtiliteit en strategie uit mijn hoofd. Zeg tegen mezelf: basis. Als je tegen een gewonde speelt, gaat het alleen nog om instinct en reactie. Dit is niet langer tennis, maar een zuivere test van wilskracht. Geen linkse directe meer, geen schijnbeweging meer, geen voetenwerk meer. Alleen nog vuistslagen.

Baghdatis is ook opgehouden met strategisch spel, met denken, waardoor hij gevaarlijker wordt. Ik kan niet meer voorspellen wat hij zal doen. Hij is gek van de pijn. Niemand kan gekte voorspellen en al helemaal niet op de tennisbaan. Bij deuce mis ik mijn eerste service, en geef hem een vette, sappige tweede service waar hij wel raad mee weet. Winner. Voordeel Baghdatis.

Shit. Ik zak als een plumpudding in elkaar. Die vent kan zich niet bewegen, maar wel mijn service breken?

En alweer ben ik nog maar één klein, minuscuul puntje verwijderd van een achterstand van 4-5, waarna Baghdatis mag serveren voor de match. Ik sluit mijn ogen. Weer mis ik mijn eerste service. Ik sla opnieuw een aarzelende tweede service en op de een of andere manier slaat hij een makkelijk te retourneren forehand. Weer deuce.

Als je lichaam en geest op het punt staan te bezwijken, voelt één gemakkelijk verkregen punt als vrijspraak tijdens een rechtszaak. En toch verspeel ik die vrijspraak bijna weer. Ik mis mijn eerste service. Als door een wonder mis ik de tweede niet. Zijn return gaat over de zijlijn. Alweer een cadeautje. Voordeel Agassi.

Ik ben nog maar één punt van een 5-4 voorsprong af. Baghdatis grijnst, oefent druk uit. Hij geeft niet op. Hij wint het punt. Deuce nummer drie.

Ik beloof mezelf dat ik, als ik weer voor kom te staan, die voor-
sprong niet meer uit handen zal geven.

Inmiddels strompelt Baghdatis niet langer, hij is invalide. In
afwachting van mijn service buigt hij helemaal voorover. Ik kan
gewoon niet geloven dat hij erin slaagt op de baan te blijven, laat
staan mij zoveel tegenspel te geven. Ik heb medelijden met hem en
tegelijkertijd zeg ik tegen mezelf dat ik geen medelijden moet
tonen. Ik serveer, hij slaat terug, en in mijn enthousiasme sla ik de
bal over de zijlijn. Zenuwen. Duidelijk zenuwen. Voordeel Baghda-
tis.

Die vent heeft evenveel lef als hij haar heeft. Maar daar kan hij
geen voordeel uit halen. Bij het volgende punt slaat hij een fore-
hand een paar decimeter voorbij de baseline. Deuce nummer vier.

We spelen een lange rally, die eindigt wanneer ik een diepe bal op
zijn forehand sla die hij foutief retourneert. Voordeel Agassi.
Alweer. Ik heb mezelf beloofd dat ik, als zich deze kans zou voor-
doen, ik hem niet opnieuw zou verspelen, en hier is ie dan. Maar
Baghdatis zorgt ervoor dat ik me niet aan mijn belofte kan hou-
den. Snel wint hij het volgende punt. Deuce nummer vijf.

We spelen een belachelijk lang punt. Elke bal die hij slaat, kreu-
nend, raakt de lijn. Elke bal die ik sla, schreeuwend, gaat op de een of
andere manier over het net. Forehand, backhand, trick shot, diving
shot – dan slaat hij een bal die de baseline raakt en een vreemd zij-
waarts hupje maakt. Als de bal opspringt, weet ik hem te raken, maar
ik sla hem zes meter over de baseline. Voordeel Baghdatis.

Hou het simpel, Andre. Laat hem rennen, laat hem rennen. Hij is
kreupel, zorg dat hij moet lopen. Ik serveer, hij slaat een doorsnee
return, ik stuur hem van het kastje naar de muur tot hij gilt van de
pijn en de bal in het net slaat. Deuce nummer zes.

Terwijl hij op mijn volgende service wacht, leunt Baghdatis op
zijn racket als een oude man op zijn wandelstok. Maar wanneer ik
mijn eerste service mis, kruipt hij als een krab naar voren en slaat
mijn service met zijn wandelstok ver buiten bereik van mijn fore-
hand. Voordeel Baghdatis.

In de vierde breakpoint van de game sla ik een serve, zo waarde-
loos, zo zwakjes dat zelfs mijn zeven jaar oude zoon zich ervoor zou
schamen. Maar Baghdatis slaat een defensieve return. Ik retourneer
op zijn forehand. Hij slaat in het net. Deuce nummer zeven.

Ik sla opnieuw een eerste service. Hij krijgt wel nog zijn racket tegen de bal, maar kan hem niet over het net slaan. Voordeel Agassi.

Weer serveer ik voor de game. En weer denk ik aan de belofte die ik eerder niet heb ingelost. Hier is ze, een laatste kans. Maar mijn rug is verkrampd. Ik kan me amper omdraaien, laat staan de bal opgooien en hem met 210 kilometer per uur wegslaan. Ik mis mijn eerste service, natuurlijk. Ik wil een tweede service slaan, agressief, maar kan het niet. Fysiek kan ik het niet. Ik zeg tegen mezelf: Sla de bal boven zijn schouder, stuur hem van links naar rechts, tot hij bloed opgeeft. Maar sla alsjeblieft geen dubbele fout.

Makkelijker gezegd dan gedaan. Het servicevak wordt kleiner, ik zie het langzaam steeds kleiner worden. Kan iedereen zien wat ik zie? Het servicevak is nu zo klein als een speelkaart, zo klein dat ik betwijfel of de bal er wel in past, zelfs als ik ernaartoe zou lopen en hem erin zou willen leggen. Ik gooi de bal op en sla een onhandige service. Uit. Natuurlijk. Dubbele fout. Deuce nummer acht.

Het publiek gilt ongelovig.

Op mijn eerste service slaat Baghdatis de bal werktuiglijk terug. Met driekwart van zijn gedeelte van de baan wijd open sla ik de bal diep op zijn backhand, drie meter bij hem vandaan. Hij strompelt ernaartoe, zwaait onhandig met zijn racket, kan er niet bij. Voordeel Agassi.

Bij het tweeënwindigste punt van de game ben ik weer aan opslag. Na een korte rally slaat Baghdatis een backhand in het net. Game, Agassi.

Tijdens het wisselen van kant zie ik dat Baghdatis is gaan zitten. Grote fout. De fout van een jonge vent. Nooit gaan zitten als je kramp hebt. Zeg nooit tegen je lichaam dat het tijd is om te rusten! Je lichaam is net de overheid die zegt: Je mag doen wat je wilt, maar lieg niet tegen me als je wordt gepakt. Hij zal dus niet kunnen serveren. Hij zal niet uit die stoel kunnen komen.

En dan staat hij op en houdt hij zijn service.

Wat houdt die man op de been?

O ja. Zijn jeugd.

Bij 5-5 spelen we een gekunstelde game. Hij maakt fouten, gaat voor de knock-out. Ik sla terug en win. Ik sta voor, 6-5.

Hij is aan service. Hij komt op 40-15. Hij staat nog één punt af van een tiebreak.

Ik vecht me terug tot deuce.

Dan maak ik het volgende punt en sta op matchpoint.

Een snelle, venijnige slagenwisseling. Hij slaat een woeste forehand en zodra de bal zijn racket verlaat, weet ik dat hij uit is. Ik weet dat ik deze match heb gewonnen en tegelijkertijd weet ik dat ik niet eens genoeg energie over heb voor zelfs maar één slag.

Ik loop naar het net, schud Baghdatis' hand, die trilt, en loop snel van de baan. Ik durf niet te blijven staan. Ik moet in beweging blijven. Ik wankel door de tunnel, met mijn tas over mijn linkerschouder, terwijl het voelt alsof hij over mijn rechterschouder hangt, omdat mijn hele lichaam verdraaid is. Tegen de tijd dat ik de kleedkamer heb bereikt, kan ik niet meer lopen. Kan ik niet meer staan. Ik zak in elkaar. Ik lig op de grond. Dan komen Darren en Gil, halen mijn tas van mijn schouder en tillen me op een tafel. Baghdatis' mensen leggen hem op de tafel naast die van mij.

Darren, wat is er met me aan de hand?

Gaan liggen, *mate*. Languit.

Dat kan ik niet, ik kan het niet...

Waar doet het pijn? Heb je kramp?

Nee, het is een beklemming. Ik kan niet ademen.

Wat?

Ik kan niet, Darren, ik kan niet... ádemen.

Darren helpt iemand om ijs op mijn lichaam te leggen, mijn armen op te tillen, roept om een arts. Hij smeekt me me uit te rekken, te stretchen.

Ontspan je, *mate*. Laat het los. Je lichaam is verkrampd. Ontspan je, *mate*, laat het los.

Maar dat kan ik niet. Want dat is 't hem juist, toch? Ik kan het niet loslaten.

Allemaal gezichten boven me. Gil knijpt in mijn arm en geeft me een hersteldrankje. Ik hou van je, Gil. Stefanie kust me op mijn voorhoofd en glimlacht, gelukkig of zenuwachtig, dat weet ik niet. O ja, natuurlijk, dáár heb ik die glimlach eerder gezien. Een trainer vertelt me dat de doktoren onderweg zijn. Hij zet de tv boven de tafel aan. Heb ik iets te doen tijdens het wachten, zegt hij.

Ik probeer te kijken. Links van me hoor ik gekreun. Langzaam draai ik mijn hoofd opzij en ik zie Baghdatis op de tafel naast me

liggen. Er is een team met hem bezig. Ze stretchen zijn dijbeenspier, zijn hamstring verkramppt. Ze stretchen zijn hamstring, zijn dijbeenspier verkramppt. Als hij probeert plat te gaan liggen verkramppt zijn lies. Hij rolt zich op tot een bal en smeekt hen hem met rust te laten. Iedereen verlaat de kleedkamer. Nu zijn alleen wij tweeën er nog. Ik kijk weer naar de tv.

Even later draai ik me weer om naar Baghdatis. Hij glimlacht naar me. Gelukkig of zenuwachtig? Misschien beide. Ik glimlach terug.

Ik hoor dat iemand op tv mijn naam noemt. Ik draai mijn hoofd. Highlights van de match. De eerste twee sets, zo bedrieglijk gemakkelijk. De derde, Baghdatis begint erin te geloven. De vierde, een messcherp gevecht. De vijfde, die negende game waar geen einde aan kwam. Zo ongeveer het beste tennis dat ik ooit heb gespeeld. Zo ongeveer het beste tennis dat ik ooit heb gezien. De verslaggever noemt het een klassieker.

Eindelijk laat ik mijn gedachten de vrije loop naar waar ze maar naartoe willen. Ik kan het niet langer tegenhouden. Mijn geest vraagt niet langer, nee, mijn geest trekt me terug in het verleden. Omdat mijn geest elk minuscuul detail opmerkt en registreert, zie ik het allemaal met een duidelijke, verbijsterende helderheid: elke nederlaag, overwinning, competitie, woedeaanval, financiële vergoeding, vriendin, bedrog, verslaggever, vrouw, kind, outfit, fan-mail, met tegenzin gespeelde match en pijnlijk bot. Alsof een tweede tv boven me de hoogtepunten van de afgelopen negenentwintig jaar laat zien, vliegt alles langs me heen in een razendsnelle draaikolk.

Mensen vragen me vaak hoe het is, dit leven als tennisser, en ik kan er nooit een goede beschrijving voor bedenken. Maar dit woord komt er het dichtst bij in de buurt. Meer dan iets anders is het een verwrongen, opwindende, afschuwelijke, prachtige *draaikolk*. Het oefent zelfs een lichte middelpuntvliedende kracht uit, waartegen ik me al dertig jaar verzet. Nu ik op mijn rug onder het Arthur Ashe Stadium hand in hand met een overwonnen tegenstander lig te wachten tot iemand ons komt helpen, doe ik het enige wat ik kan doen. Ik stop met me ertegen te verzetten. Ik sluit mijn ogen en kijk.